

FUNDUSZE WŁASNE W SPÓŁDZIELNIACH SOCJALNYCH

1. PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI SPÓŁDZIELNI SOCJALNEJ

Spółdzielnia socjalna jest podmiotem ekonomii społecznej, który prowadzi działalność w oparciu o pracę swoich członków. Jej podstawowym celem jest zaspokajanie interesów członków spółdzielni, w szczególności reintegracja i aktywizacja społeczna i zawodowa oraz podtrzymanie aktywności zawodowej członków spółdzielni. Spółdzielnia socjalna prowadzi przedsiębiorstwo rozumiane jako zbiór wartości majątkowych przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej. Statutowa działalność spółdzielni socjalnej może mieć zatem charakter działalności gospodarczej lub przybrać formę odpłatnej lub nieodpłatnej działalności w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Możliwe jest prowadzenie jednocześnie wielu rodzajów działalności. Należy mieć na uwadze, że zgodnie z obowiązującymi przepisami działalność fundacji w części obejmującej działalność społeczną i zawodową reintegrację, działalność oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków oraz ich środowiska lokalnego, a także wszelka inna działalność pożytku publicznego nie stanowi działalności gospodarczej i może być prowadzona wyłącznie w formie odpłatnej lub nieodpłatnej działalności.

2. FUNDUSZE WŁASNE SPÓŁDZIELNI SOCJALNEJ

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, w celu prowadzenia działalności statutowej spółdzielnie socjalne tworzą fundusze własne o różnym charakterze. Ustanowienie niektórych funduszy wynika z przepisów prawa i jest obligatoryjne. Obowiązkowymi funduszami w spółdzielni socjalnej są:

- 1) fundusz udziałowy powstający z wpłat udziałów członkowskich, odpisów na udziały członkowskie z podziału nadwyżki bilansowej lub innych źródeł określonych w odrębnych przepisach;
- 2) fundusz zasobowy powstający z wpłat przez członków wpisowego, części nadwyżki bilansowej lub innych źródeł określonych w odrębnych przepisach, m.in. darowizn oraz dotacji z Funduszu Pracy lub innych podmiotów; w spółdzielni socjalnej na ten fundusz przeznaczana się w każdym roku co najmniej 40% nadwyżki bilansowej;
- 3) fundusz inwestycyjny powstający z części nadwyżki bilansowej.

Spółdzielnia socjalna może tworzyć także inne fundusze własne, przeznaczone na różne cele statutowe. Obowiązek tworzenia takich funduszy może być przewidziany w pierwotnym tekście statutu lub może zostać do niego wprowadzony przez zmianę jego treści. Dopuszczalne jest także tworzenie funduszy własnych na podstawie uchwały walnego zgromadzenia, o ile możliwość taka została przewidziana w statucie spółdzielni. W ujęciu księgowym fundusze spółdzielni socjalnej stanowią jej kapitały własne, zapisywane w pozycji pasywów bilansu, którym odpowiadają konkretne wartości majątkowe po stronie aktywów.

3. PRZEZNACZENIE FUNDUSZY WŁASNYCH SPÓŁDZIELNI

Podstawową funkcją funduszy własnych jest finansowanie działalności statutowej spółdzielni socjalnej. Aktywa i środki finansowe objęte danym funduszem mogą zostać przeznaczone na dowolne statutowe cele spółdzielni. Zgodnie z obowiązującymi przepisami walne zgromadzenie członków spółdzielni decyduje o kierunkach rozwoju działalności gospodarczej, społecznej oraz kulturalnej spółdzielni. Natomiast bieżące decyzje ekonomiczne podejmuje zarząd spółdzielni. Zarząd decyduje zatem o przeznaczeniu środków z funduszu na konkretne inwestycje. Oznacza to, że w myśl prawa spółdzielczego, spółdzielnia ma swobodę, jako zarządca zasobów własnych i swoich członków, w organizacyjnym i funkcjonalnym ukształtowaniu funduszy własnych .

Środki funduszy własnych mogą być przeznaczone zarówno na dofinansowanie działalności gospodarczej spółdzielni socjalnej, jak i na wsparcie odpłatnej lub nieodpłatnej działalności pożytku publicznego. Funduszem własnym przeznaczonym na działalność inwestycyjną spółdzielni socjalnej jest w szczególności fundusz inwestycyjny, mający na celu przede wszystkim finansowanie inwestycji podejmowanych przez spółdzielnię oraz spłatę kredytów zaciąganych w bankach. Również fundusz udziałowy i fundusz zasobowy mogą służyć do finansowania bieżącej działalności spółdzielni socjalnej, ponieważ nie istnieją ograniczenia, które nakazywałyby dysponowanie tymi funduszami jedynie do finansowania strat spółdzielni. Spółdzielnia socjalna może także tworzyć fundusze rezerwowe stanowiące zapas na wypadek pogorszenia sytuacji finansowej. W ramach spółdzielni utworzone mogą zostać różnego rodzaju fundusze celowe, których środki mogą być przeznaczone na konkretne działania w ramach społecznej i zawodowej reintegracji członków spółdzielni, np. fundusze społeczno-kulturalne. Funduszem własnym spółdzielni może być także fundusz socjalny, służący poprawie warunków bytowych członków spółdzielni poprzez udzielanie im pomocy i wsparcia niezależnego od ich pracy, a także świadczeniu pomocy wzajemnej, np. w zakupie środków budowlanych, sanitarnych, opieki nad dzieckiem, organizowania zbiórki odzieży i innych inicjatyw poprawiających jakość życia członków spółdzielni.

Kolejną bardzo ważną funkcją funduszy w spółdzielni socjalnej jest pokrywanie ewentualnych strat wynikających z bilansu. Funduszem przeznaczonym na ich pokrycie jest przede wszystkim fundusz zasobowy, tworzony w celu zgromadzenia na nim wolnych środków finansowych na wypadek powstania strat spółdzielni, gdyż zgodnie z obowiązującymi przepisami członek spółdzielni nie odpowiada wobec wierzycieli spółdzielni za jej zobowiązania. Straty bilansowe spółdzielni pokrywa się z pierwszej kolejności z funduszu zasobowego, a w części przekraczającej fundusz zasobowy - z funduszu udziałowego i innych funduszy własnych spółdzielni według kolejności ustalonej przez statut. Jeżeli środki własnego, celowego funduszu spółdzielni mają być szczególnie chronione, w statucie należy określić, że pokrycie straty bilansowej z tego funduszu następuje w ostatniej kolejności. Jednakże postanowienia statutów lub uchwały walnych zgromadzeń nie mogą modyfikować ustawowej kolejności zasady pokrywania strat bilansowych w spółdzielni. O sposobie pokrycia strat decyduje każdorazowo walne zgromadzenie członków spółdzielni. Straty pierwszego roku obrachunkowego po założeniu spółdzielni mogą być pokryte w roku następnym. W przypadku wystąpienia straty spółdzielni socjalnej,

spółdzielnia będzie mogła obniżyć podstawę opodatkowania (dochód) w kolejnych latach o wysokość poniesionej straty.

Prowadzenie przez spółdzielnię socjalną statutowej działalności odpłatnej lub nieodpłatnej wymaga rachunkowego wyodrębnienia tych form działalności w stopniu umożliwiającym określenie przychodów, kosztów i wyników, z uwzględnieniem przepisowo rachunkowości. Dodatkowo, wszelkie operacje związane z działalnością pożytku publicznego powinny być księgowane odrębnie od operacji związanych z działalnością gospodarczą. Wszelkie wydatki z funduszy powinny być kwalifikowane zgodnie z powyższą systematyką. Należy także zwrócić uwagę na podatkowy aspekt wydatkowania środków z funduszy własnych spółdzielni. Dochody spółdzielni, których celem statutowym jest m.in. działalność naukowa, naukowo-techniczna, oświatowa, kulturalna, działalność w zakresie pomocy społecznej oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej inwalidów, są zwolnione z podatku dochodowego w części przeznaczony na te cele. Spółdzielnia jest natomiast zobowiązana do zapłaty takiego podatku w ramach działalności, z której dochody nie zostaną przeznaczone na cele pożytku publicznego.

Dodatkowo spółdzielnie socjalne mogą utworzyć zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, który jest instytucją regulowaną odrębnymi przepisami. Jego ustanowienie odbywa się zazwyczaj w statucie spółdzielni i jest związane z zatrudnianiem pracowników na umowę o pracę, także spółdzielczą umowę o pracę. Fundusz tworzy się z corocznego odpisu podstawowego, naliczanego w stosunku do przeciętnej liczby zatrudnionych oraz ewentualnych odpisów z nadwyżki bilansowej. Celem funduszu jest m.in. finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz pracowników (m.in. członków) spółdzielni socjalnej w zakresie wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, działalności sportowo-rekreacyjnej, jak również udzielania pomocy materialnej i finansowej. Przyznawanie świadczeń oraz wysokość dopłat dla pracowników jest uzależniona od ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej.

Niniejszy poradnik został stworzony przez DLA Piper w ramach programu wspierania przedsiębiorstw społecznych, realizowanego we współpracy z NESST.

DLA Piper jest globalną firmą świadczącą usługi prawne, z szerokim programem świadczenia usług prawnych pro-bono, wspomagającym przedsiębiorstwa społeczne, instytucje charytatywne oraz osoby fizyczne na całym świecie. Więcej informacji: www.dlapiper.com.

NESST od 20 lat wspiera rozwój przedsiębiorstw społecznych w krajach Ameryki Łacińskiej i Europy Środkowo-Wschodniej. Organizacja inwestuje kapitał filantropijny w biznesy o najwyższym potencjale generowania pozytywnego wpływu społecznego. Dowiedz się więcej: www.nesst.org/polska/.

Celem publikacji jest przedstawienie ogólnego zarysu i omówienia wskazanych w niej kwestii o tematyce prawnej. Zawartość poradnika ograniczona jest do informacji, które były publicznie dostępne w dniu jego wydania. Jego celem nie jest i nie powinien być on używany w zastępstwie porady prawnej. Przed podjęciem określonego działania w konkretnej sytuacji, rekomendowane jest uzyskanie porady prawnej w celu weryfikacji zawartej tu treści. DLA Piper nie ponosi odpowiedzialności za żadne działania podjęte lub niepodjęte na podstawie niniejszej publikacji.

Copyright © 2017 DLA Piper. All rights reserved.